

Európában egyetlen jó példa

244 A VÁRNEGYED

Ha a részt vevők száma, a napirendre tűzött téma fémjelzi egy nemzetközi tanácskozás rangját, az UNESCO budapesti kongresszusáról jó szívvel elmondhatjuk, rangos, jelentős összejövetel volt. A világ negyven országából egyezményt feltevező szakember fejtette ki álláspontját egy alapvető kulturális kérdésben, mit kell tennünk azért, hogy a korunkban felgyorsult civilizációs fejlődés ne tegye tönkre azt, amit az emberiség évszázadokon keresztül alkotott, hanem megőrizze, megtartva a régint, a történelmi korok monumentumait úgy építse be a mai életbe, hogy élő, élidegeníthetetlen részeivé váljanak. A választott téma azonban csak feltétele, s nem fokmérője a sikernek. Sokkal inkább az, a vita hőfoka, amely változatlanul izzott a tanácskozás szüneteiben: mértékletlenül az érzelmi, indulati jelek külsőleges megnyilvánulása nélkül is lehet elkötelezett szünetekkel vitázni.

Egyetemes emberi értékek

Talán éppen ezért, a szüntelen készenléti állapot, az ilyen jellegű eseményekkel óhatatlanul együttjáró feszültség ellenére sem volt farszto a kongresszus, az érdeklődés egy percre sem lanyhult, s ha valamit, ezt valóban sikernek könyvelhetjük el. A többi a mindennapok gyakorlatában dől el, s egyúttal eldönti azt is, hogy a világ minden táján szegényebb vagy gazdagabb lesz-e az emberiség. Aligha vitatható ugyanis, hogyha műemlékekről van szó, akkor egyetemes emberi értékekről beszélünk, korunk emberéhez minden idő, minden alkotása vagy, egyformán felelősek szünetük érte a világ bármely pontján.

Kulturális örökségünkért, az egyetemes emberi értékekért érzett felelősségünk teszi hasonlóvá egymáshoz az ICOMOS olasz elnökét, Piero Gazzola-t és belga főtitkárát, Raymond Lemaire-t. Mindketten építészek, alkotó módon szólhatnak bele környezetünk hangulójába, s mindkettőt alkalmasabbá, hogy a beleszólás nem lehet erőszakos, hanem hátrányos.

— A műemlékvédelem nem az a lényege, hogy létezőnek hagyjuk, védendő műalkotások, hanem az, hogy városok vannak, és ezeknek a városoknak történelmileg kialakult képét kell harmonikusan beilleszteni a modern építészeti környezetbe — mindtá az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség Műemlékvédelmi Kongresszus szünetében folytatott beszélgetésünkön. — A kiindulási alap mindig a történeti együtt, ennek hitelességét, tömeg, forma és térarányait kell megőrizni úgy, hogy lehetőség nyíljon a mai építészettel való gazdagítására. A korszerű műemlékvédelem nem szerű múzeumok, muzeális ritkaságok kialakítására törekszik, hanem arra, hogy az elmúlt korok építészeti alkotásait a folyamatos fejlődés részeként a mai élet kereteibe ágyazza.

A probléma nem újkeletű. Foglalkozott vele az ICOMOS 1967. évi careresi kollokviuma is. S hogy az idej budapesti kongresszusnak ez volt a kizárólagos témája, bizonyítja, hogy mit sem veszített időszerűségéből. Piero Gazzola és Raymond Lemaire nem mulasztja el az alkalmat, hogy hangsúlyozza, nem öncélú múltba nézésről van szó, elvetik az archaizálás, a hamis historizmus minden válfaját, új feladatokat csak a modern építészeti eszközeivel lehet és kell megoldani. A világszerte felgyorsult fejlődés megsokszorozta a tennivalókat, nem véletlen, hogy éppen korunkban növekedett a műemlékvédelem iránt.

Elfogadott elvek

Az alapelveket az ICOMOS kollokviumai, kongresszusi állásfoglalásai leszögezték. A kérdés, hogyan érvényesüljenek ezek a gyakorlatban, például egy történelmi emlékekben olyan gazdag országban, mint Itália.

— Mi a közvélemény álláspontja Olaszországban és Bel-

giumban is hasonló az álláspont — vette át a szót Raymond Lemaire. — Régi, szellemében már túlhaladott, 1931-ben keletkezett törvény szabályozza a műemlékek védelmét. A szakemberek most munkálkodnak egy új javaslat kidolgozásán, amelyet remélhetőleg még az év vége előtt meg-

szövegeznek. Biztató jelenség, hogy az ifjúságban határozott törekvés él az építészeti örökség megvédésére, és a fiatalok ma világszerte közvéleményt formáló erő.

— A hangsúly az egyes műemlékekről Itáliában is áthelyeződött a nagyobb együttesekre, elsősorban a történelmi városokra, de ezt az elvont megfogalmazott álláspontot még nem vette át a gyakorlat — hangzott a válasz. — Nemrégiben a parlamentben törvényjavaslatot terjesztettünk elő a szépművészetekről és a műemlékvédelemről, sajnos azonban levették a napirendről. A magánérdek nálunk ma még erősebb a közérdeknél, s egyelőre a vezető politikai körökben sincs meg a kellő határozottság arra, hogy ezt a javaslatot keresztül tudják vinni. Inkább arra törekszenek, hogy az egyes műemlékek fenntartására szolgáló összegeket emeljék s nem gondolnak a történelmi együttesek és környezetük védelmére.

Példaként Velencét említi Piero Gazzola. A világsajtót nem egyszer járta be a hír, hogy ez, a maga nemében egyedülálló, csodálatos város pusztul, és ha időben nem teszünk meg mindent a megmentéséért, a legendás hírú Atlantisz sorsára jut, az elkövetkező nemzedékek tudatában már csak mesés emléktábla él majd. Velence nem csak olasz város; az egész emberiség közös kincsé, megtartására, megővésére az UNESCO hívta fel a világ közvéleményének figyelmét. Az UNESCO kampánya azonban mindaddig hatástalan marad, amíg meg nem születik az erre vonatkozó törvényjavaslat.

Velence: ipari vagy műemlékváros

— Ilyen törvényjavaslat pedig van, létezik mindmáig, azonban a lokális érdekek, a politikai élet nem engedi jogerőre emelkedni — mondta Piero Gazzola. — Még mindig nem döntötték el, hogy egy olyan város akarnak-e megvédeni, vagy létrehozni egy műemlékvárost. Nem elég milliárdokat befektetni a műemlékekbe, azt is tudni kell, hogy milyen módon és milyen célra áldozzák ezeket a hatalmas összegeket. A nem megfelelő alkalmazás, a túlzott gondoskodás is helyrehozhatatlan károkat okozhat. Ha például a műemlék-tulajdonosokat köteleznék a karbantartásra és ez nem a korszerű elvek szerinti történék, meghamisíthatná a városképet. Velencét közös akarattal s az egész várost együttesen lehet csak megvédeni.

— A műemlékekkel, műemlékvédelemmel kapcsolatban

Belgiumban is hasonló az álláspont — vette át a szót Raymond Lemaire. — Régi, szellemében már túlhaladott, 1931-ben keletkezett törvény szabályozza a műemlékek védelmét. A szakemberek most munkálkodnak egy új javaslat kidolgozásán, amelyet remélhetőleg még az év vége előtt meg-

szövegeznek. Biztató jelenség, hogy az ifjúságban határozott törekvés él az építészeti örökség megvédésére, és a fiatalok ma világszerte közvéleményt formáló erő.

— A hangsúly az egyes műemlékekről Itáliában is áthelyeződött a nagyobb együttesekre, elsősorban a történelmi városokra, de ezt az elvont megfogalmazott álláspontot még nem vette át a gyakorlat — hangzott a válasz. — Nemrégiben a parlamentben törvényjavaslatot terjesztettünk elő a szépművészetekről és a műemlékvédelemről, sajnos azonban levették a napirendről. A magánérdek nálunk ma még erősebb a közérdeknél, s egyelőre a vezető politikai körökben sincs meg a kellő határozottság arra, hogy ezt a javaslatot keresztül tudják vinni. Inkább arra törekszenek, hogy az egyes műemlékek fenntartására szolgáló összegeket emeljék s nem gondolnak a történelmi együttesek és környezetük védelmére.

Megtartották a Buda arányokat

— A Budapesti Történelmi Múzeumban rendezett kiállítási és konferencia alapján elmondhatjuk, hogy Magyarország a műemlékvédelem a lehető legjobb kezében van, a legjobb eredményeket éri el. Ennek a témanak a megvitatását azért javasoltuk éppen itt, mert a legnagyobb mértékben egyetértünk a magyar műemlékvédelem gyakorlatával, s csak csodálni tudjuk azt a merészséget, amellyel itt ehhez a kényes és nehéz kérdéshez hozzányúlnak.

— A műemlékvédelem és a városrendezés kapcsolatának a legapróbb részletek megoldásától kezdve, regionális és területi értelemben is érvényesülni kell. Ezt az elvet kell végig vinni már az utcavezetésnél is. Ahol a városrendezés szellemét áthatja a műemlékvédelem gondolata, a város, a település képe együttesen, harmonikusan formálódik. És, ha van arra Európában egyetlen jó példa, hogy egy régi városban megtartották az emberi léptéket, a történelem formálta nemes arányokat és harmonikusan illeszti egy modern világváros keretei közé, akkor Budát, a Várnegyedet kell említenünk. Ezért is jöttek ide a világ minden részéről a műemlékvédelem szakemberei.

Sárvári Márta